21.3.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Viite: HE 21/2022 vp

ULOSOTTOLAITOKSEN LAUSUNTO LAKIVALIOKUNNALLE 24.3.2022

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Ulosottolaitoksen asiantuntijalausuntoa hallituksen esitykseen 21/2022 vp. Nyt käsiteltävän esityksen tavoitteena on antaa uuden Bryssel IIa -asetuksen soveltamisen edellyttämät täydentävät kansalliset säännökset.

Täytäntöönpanomenettely ulosotossa

Asetuksen mukaisesti toisessa jäsenvaltiossa tehtyjen päätösten täytäntöönpanomenettelyyn sovelletaan täytäntöönpanovaltion lakeja. Toisessa jäsenvaltiossa annettu päätös rinnastetaan kotimaiseen päätökseen. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettujen päätösten täytäntöönpanoon sovelletaan täytäntöönpanolakia. Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevat kansainvälisyksityisoikeudelliset säännökset ovat lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa (lastensuojelulaki).

Lapsiasioiden täytäntöönpanossa nopeusvaatimus on kirjattu lakeihin sisälle. Täytäntöönpanon kannalta nyt esitettävät muutokset selkeyttävät ja nopeuttavat päätösten täytäntöönpanoa. Toisessa jäsenvaltiossa annettu päätös rinnastetaan kotimaiseen päätökseen ja sen täytäntöönpano tapahtuu täytäntöönpanolain mukaisesti ilman erillistä käräjäoikeuden vahvistusta. Pääsääntöisesti täytäntöönpanoa haetaan käräjäoikeudelta. Ulosottomies laittaa päätöksen täytäntöön annetun määräyksen mukaisesti. Huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa voi hakea myös suoraan ulosottomieheltä, mikäli päätös on alle 3 kuukautta vanha.

Myös lapsen palauttamista toiseen jäsenvaltioon voi hakea suoraan ulosottomieheltä, mikäli päätöksen antamisesta on kulunut vähemmän kuin kolme kuukautta. Suora täytäntöönpano tuoreiden päätösten osalta nopeuttaa asian käsittelyä.

Tiedoksianto

Ennen täytäntöönpanoa on asetuksen 55 artiklan 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat annettava tiedoksi vastaajalle. Esityksen mukaan tiedoksiannon tulisi tapahtua

ulosottokaaren 3 luvun 40 §:n mukaisella todisteellisella tiedoksiannolla. Suorassa täytäntöönpanossa tämä tarkoittanee sitä, että ulosottomies antaa tarvittavat asiakirjat tiedoksi ulosottokaaren 3 luvun 40 §:n mukaisella menettelyllä samassa tilaisuudessa, kuin täytäntöönpano on tarkoitus tehdä ja suorittaa täytäntöönpanon välittömästi tiedoksiannon jälkeen. Mikäli tiedoksiantoa ei pystytä antamaan itse täytäntöönpanon yhteydessä, ei täytäntöönpanoonkaan voi ryhtyä.

Täytäntöönpanosta kieltäytymistä koskevat vaatimukset tutkii se käräjäoikeus, jossa täytäntöönpano on vireillä. Mikäli kyseessä on suoraan ulosottomieheltä haettava täytäntöönpano ja vastapuoli vetoaa kieltäytymisperusteisiin, ulosottomiehen on siirrettävä asia käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Kieltäytymisperusteet on kirjattu asetukseen. Tältä osin asiassa ei liene suurta tulkinnanvaraa ja asia on säännösten sanamuodon mukaisesti siis siirrettävä käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Täytäntöönpanon keskeyttäminen

Mikäli täytäntöönpano joudutaan asetuksen 56 artiklan mukaisesti keskeyttämään, keskeyttämisestä päättää täytäntöönpanoasiaa käsittelevä tuomioistuin tai muu viranomainen. Tämä muu viranomainen voi olla myös ulosottomies. Ulosoton täytäntöönpanon keskeyttäminen on toimenpide, joka on säädetty yksinomaan kihlakunnanvoudille.

Turvaamistoimi

Lapsen palauttamisesta toiseen valtioon annettu päätös pannaan täytäntöön noutamalla lapsi. Tässä esityksessä lapsenhuoltolakiin on ehdotettu säädettäväksi 46a §, joka koskee turvaamistoimia lapsen palauttamisesta annetun määräyksen täytäntöönpanossa. Lainkohta vastaa sisällöltään täytäntöönpanolain 17 ja 25 pykäliä. Ehdotetun lainkohdan mukaan turvaamistoimesta päättää Helsingin käräjäoikeus. Käräjäoikeus antaa päätöksen lapsen huoltajan tai ulosottomiehen hakemuksesta. Tältä osin määrätään ulosottomiehelle uusi tehtävä. Perusteluiden mukaan turvaamistointa koskevan hakemuksen voi huoltajan ohella tehdä myös ulosottomies. Vastuu päätöksen täytäntöönpanosta on ulosottomiehellä ja hänellä on yleensä parhaat tiedot tilanteesta. Turvaamistoimihakemuksen tekeminen saattaa joissain tapauksissa antaa toimivan keinon palauttamismääräyksen täytäntöönpanemiseksi. Tämän tyyppisten turvaamistointen tarve on kuitenkin harvinainen eikä tämän lainkohdan liittäminen lakiin, tule todennäköisesti vaikuttamaan ulosottomiehen työhön merkittävästi.

Timo Kiira

kihlakunnanvouti